

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminica, Fieca una data pe septimana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 40 doideceri, or 3 galbini mon. sunatória. Se prenumera la postale c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 88.

Brasiovu, 16/4 Noembre 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Dela diet'a Transilvaniei.

Siedinti'a 108 din 1 Octobree. (Continuare).
Mog'a: „Inalta casa! Candu se liá § 10 la desbatere, mi liau indrasnéla a aduce inainte relatiunile acelea, cari comitetulu insarcinatu cu elaborarea acestui proiectu le a facutu in privinti'a petitiuniloru acelor'a, cari au venitu la dieta pentru a se impartesi cu dereptulu de a tramite deputati la dieta. Astufeliu de petitiuni au venitu comitetulu in dóue ronduri. In rondulu celu de antaiuu a venitu petitiunea opidului Blasiu, a comunei Trascau si a comunei Rodn'a. Petitiunea opidului Blasiu pentru impartesirea s'a cu unu deputatu la representati'a dietei transilvane, din motivele, ca in Blasiu se afla resiedinti'a metropoliei romane gr.-catolice, mai incolo resiedinti'a capitalulu metropolitane, precum si o facultate teologica si unu gimnasiu completu si altele a o recomanda inaltei diete, se benevoliesca a o luá in consideratiune si a dá opidulu aceleia dreptu de a tramite unu deputatu la dieta, — si acést'a cu atatu mai vertosu, fiendu-ca opid. Blasiu este si prin votulu minoritatiei recomendatu. Ce se atinge de petitiunile comuneloru Rodn'a si Trascau totu in acel'asi obiectu asternute, fiendu in sesiunea comitetulu de facia 8 membrii, din acesti 8 membrii, 4 au votatu pentru petitiunile acestea, cá comunele respective se fia reprezentate in dicta prin cate unu deputatu; ér' 4 au votatu contr'a petitiuniloru susuatine, cá adeca acelea comune se nu capete representatiune in dieta. Si asia petitiunile acestea, dupa § 19 alu ordinei dietali si § 64 alu regulam. prov. de trebi, sunt a se privi de cadute. Cu alta ocaziune s'au mai datu alte petitiuni la comitetu, ad. o petitiune din Zlatn'a, Naseudu, Rosnovu si Codlea. Aceste 4 petitiuni luundu-se la desbatere in comitetu, unde au fostu 10 membrii de facia, petitiunea opidului Zlatn'a si a Naseudulu s'au decisu cu 5 voturi contr'a 3 voturi cá se se reiepte; ér' la petitiunea opidului Rosnovu si Codlea cu 7 in contr'a 3 voturi s'a decisu, cá comunele acestea se nu se impartesiesca cu dereptulu de a tramite deputati proprii la dieta. —

Acestea sunt petitiunile, cari diet'a le-a datu comitetulu spre a si dá parerea despre ele.

Acuma me intorcu la obiectulu, care este la ordinea dilei. In privinti'a acestui obiectu s'au facutu propuneri din dóue parti: propunerea dlui reg. Koronka, carea afla, ca natiunea magiara si secuiésca nu ar' fi de ajunsu representata prin proiectulu regimulu, — si a facutu propunere, cá se se mai adauga pentru unele comune secuiesci si pentru unele cetati magiare cate unu deputatu. A dóua propunere s'a facutu din partea dlui dep. Popea, cá comun'a Satulungu, Seliscea si Dobr'a se-si capete fiacare dreptu de a tramite cate unu deputatu propriu la dieta.

Déca dlu reg. Koronka, facundu propunerea acést'a, ar' fi adusu numai acelea lucruri inainte, cari astadi sunt in starea faptica, eu asiu avé fórte pucinu de a vorbi; inse dupa-ce dlui a adusu inainte nisce lucruri, respective imputatiuni, cari sunt legate cu trecutulu Transilvaniei si cu natiunile colocuitorie, mi liau

indrasnéla a face unele reflexiuni despre acestea, in catu am cuprinsu vorbirea cea lunga a d. Sale:

A disu dlu reg. Koronka, ca natiunea magiara si secuiésca nu este destulu representata in diet'a Transilvaniei. —

Dupa impartirea, in care ne aflamu acum, ar' fi se fia din ambe natiunile 41 deputati, ér' regalisti ar' fi se fia aprópe la 20, cu totulu 61 deputati. Numarul totale alu deputatiloru — cu regalisti cu totu este 165, dintre cari magiarii si secuii la olalta aru avé 61 deputati. Nu voliu se delucidescu lucrulu mai de aprópe, fora dicu numai atat'a, ca in proiectulu regimulu se afla: 1. representanti'a poporulu, 2. se afla regalisti, cari sunt denumiti de regimu. Regimulu a binevolitu a dá cercureloru electorali representatiunea dupa unu censu de 8 fl. v. a. — Si, déca a esitu numerulu deputatiloru pentru romani si sasi mai mare decum au volitu aceli'a, cari sunt in contr'a proiectulu regimulu, si in specie dlu reg. Koronka, acést'a este de a se ascrie numai acelei circumstantie, ca 'si a alesu poporulu representantii sei dupa o chiae drépta; — romanii au alesu pre aceia, cari au fostu de natiunitatea lor; totu asia au facutu si sasi si ungunii. — Asia dara dloru, eu socotescu, ca dupa-ce chiaea alegerei acesteia este determinata, cu privire la representatiunea poporulu nu s'a facutu nemica alta, de catu numai dreptate din partea regimulu, candu a facutu o chiae, dupa care au fostu reprezentate 3 natiuni principali in Transilvani'a, — asia, catu un'a se nu fia intr'unu numeru mai mare representata in dieta de catu alt'a. — Acést'a pentru numerulu deputatiloru tramisi, cum se afla acum.

Ce se tiene de trecutu, déca vomu luá in consideratiune starea deputatiloru, cari s'au aretatu in diet'a tieriei pana 1848, debue se dicu, ca a fostu (si atunci) o disproportione fórte mare; disproportione, pentru-ca o comunitate cum e Oláhfalú, Bereczk, Csik-Szereda etc. a avutu dreptu de a tramite doi deputati la dieta, pre candu comitatulu Clusiulu — cu unu numeru de 140.000 locuitori, comitatulu Hunedórei cu unu numeru de 190.000 locuitori, — si alte comitate, cari avé unu numeru preste 100.000, au tramisu numai doi deputati la dieta! — Fost'a chiaea acea mai drépta de catu cea de acumu? lasu se judece aceli'a, cari sunt fora prejudeciu, — fiendu-ca dlu Koronka a adusu si nesce spresiuni, cari dupa parerea mea, sunt nedrepte, d. e. „A szász adjon pénzt, az oláh termeszen gabonát, a magyar és a székely viseljen fegyvert.“ (Ad. Sasu se dè bani, romanii se prasésca cereale, maghiarulu si secuiulu se pórté arm'a). Nu credu dloru, ca domniului déca va pipai mai de aprópe cunoscenti'a domniei Sale, nu ar' crede, candu ori-care dintre noi am dice, ca espresiunile acestea nu sunt adoverate! Eu nu me ducu mai departe, fora indereptu pre Koronka la tempii mai vechi, candu sustau asia numitele cneziate romane, — aceli'a, cari aperau patri'a la marginele sale, — cari cneziate dupa impregiurari s'au desfiintiatu si au capatatu alte numiri. Intrebu ca cine a militatu in patria? Eu dicu ca toti aceli'a, cari au fostu in stare a portá arme s'au a radicá banderium. Din cine s'a radicatu banderulu a-

cest'a. Eu știu, ca nu am putut fi numai unguri, după ce partea cea mare erau românii în țară. — Românii așa dară au militat; și sasii totdeauna au dat contingentul, care a fost pre umerul lor. Acestea dlor sunt dară numai nesce învinuiri esite numai din prejudeciale seculului trecut, pre carele noi românii acum nulu putem uita. —

Decă ne vom duce mai încolo și vom lua starea Transilvaniei dela Mari'a Theresia încôce, de candu s'a facut militi'a regulata, întrebă, ca într'o sută de ani în crâncenele bătăi cu Francii și cu alții, versat'au ore mai multu sange ungrui și secuii de catu sasii după proporțiunea lor? — Eu socotesc ca totii s'au dusu la militi'a. Dară a fost o nedreptate foarte mare, ca introducându-se militi'a regulata, domni unguri fiindu nobili, erau scutiți de militi'a și s'edea a casa! — Acestu lucru e unulu, care a durat 100 de ani în Transilvania, și care dovedesce, ca românii au versat mai multu sange pentru patria că ungrui și secuii, — și ca prin urmare espreșiunea dlui Koronka e nedreptă!

Eu asiu fi dorit dlor, că vorbele acestea se nu se învesca, ca ci atunci din partea noastră potu se aduce o mai tristă aducere a minții, de catu din partea dlor; — (Asia e) înse decă s'a facut această mențiune, eu am fost astrinsu a vorbi despre acelea împregiurari după puterile mele. —

A mai facut dlui Koronka o asemănare între doi frați, și a diu, ca ungrui și secuii încă sunt doi frați. —

Eu nu denegă această dlor; înse socotesc și doresc că frații acela se se împartășca din bunul lor, din sudorea lor și din plăta, care li se cuvine lor, carea nu li-o amu luat neci un'a dată și neci li-o vom lua; ér' nu din bunurile și sudorea celor alții. — (Bravo!) — Se caută dlor la starea faptică de acum; este adevărat, ca multi sunt încă în Transilvania, cari cu împregiurarile timpului presente neci de catu nu se potu împacă. — Ore nu cuprindă acum ungrui și secuii mai multe posturi la deregatorii de catu ori care alta naționalitate? Acest'a e partea lor, (?) cu acea se se multumescă; dară la a altor'a se nu se întindă! — (Claritate!)

Asi adară, dlor, eu nu am vorbit în privința proiectului regimului și respective a comitetului dietale, că se-lu recomandă spre primire nestramutată. Comitetul și a trasă sam'a atunci, candu a luat proiectul regimului în mână, și a aflat — după cum se amintesc și în operatul comisiei — cumca proiectul este amesurat, după cerințele Transilvaniei. Pentru acea cred, ca numărul membrilor dietali se afla după situațiunea națională transilvană amesurat proporțiunei naționale. S'a luat în considerațiune în proiectul regimului și acea, că jurisdicțiunile însestrate până acum cu dreptul de alegere, se nu si-lu pierdă; acele jurisdicțiuni, cari au meritat se capete unu număr mai mare, l'au și capetat. De ar' ave cineva de a se căi, ca dora chiea această e în catuva stricatōri'a națiunilor, această ar' pot-o face românii. În comitate dlor, unde sunt numai romani, aproape la 30.000 suflete, au numai cate unu deputat, precand din orășie, unde locuesc sasi și unguri în număr de 1—2 mii suflete, era s'a tramisă cate unu deputat. Noi în comisiune nu ne-am lasat la restringerea numărului deputatilor, pentru-ca l'am aflat corespunditoriu stării presente.

Din acestu punct de vedere mi liam îndreșnă a recomandă înaltei casa primirea proiectului regimului așa, cum este (bravo! din centru). —

Pote ca ar' dice cineva, ca eu cu propunerea această vorbesc în contr'a intereselor națiunei mele, fiindu-ca sunt orășie cu multu mai mici și de mai mica însemnatate între orășiele națiunei magiare, cari sunt îndereptate de a tramite cate unu deputat la dieta, de cum sunt orășiale românesce, cari n'au capatat dreptul această, precum este Blasiulu, Năsăudulu și altele, cari — decă ori-care dintre noi voliesc a a constată adevărul, trebuie se dica ca — sunt de a se mesurá cu Dev'a, Oláhfalu, Csik-Szereda scl. Înse eu că referinte alu comitetului, nu facu propunere neci pentru primirea unii s'au altuia, pentru-ca eu cred, ca reorganizarea tramiterii deputatilor va veni érași catu de curundu la dezbateri, și atunci va stá în volia fiasce carei comune se-si repetésca dreptul de a tramite reprezentante în dieta — și atunci diet'a, luand respectu dela comunele, cari nu merita a fi reprezentate din caus'a numărului poporului, comerțiului și industriei etc. — va da dreptul la alte comune, cari merita de a fi reprezentate în dieta.

Din această causă recomandă în case primirea nestramutată a proiectului regimului, care este consunatoriu cu operatul comisiei. — (Va urmă).

Năsăud în Octombrie 1864. Diu'a din 4 Octombrie a fost pentru districtul nostru un'a dintre cele mai însemnate,

în care pre longa diu'a onomasteca a Majestății Sale pré bunului nostru imperatoriu, furam fericiți a serbá și diu'a aniversaria a deschiderei gimnasiului nostru romanu de a-ci. Ori și cene pot presupune cata bucuria a trebuit se strabăta în acea di în anem'a fiacarui romanu din acestu districtu, și mai vertosu în anemele aceluor barbati bravi, cari au colucratu mai cu energia într'u infientiarea acestui gimnasiu, vedindu cum ca denariale sacrificate pentru viitorimea noastră și a națiunei început a aduce folosul dorit, ba vedindu, cum-ca cu această tenerul nostru institutu întra în alu doile anu alu esistintiei sale, în care de presentu 70 de teneri se adăpa din nectarul muselor. Serbarea se templă cu celu mai viu entusiasmu și în ordinea cea mai bună după program'a alaturata.*) Revendiss. dn. vicariu tîenă una cuventare la liturgia catra junimea școlastică catu s'a putut de mediușă și patundietoria alegundusi acelu testu pré acomodatu a s. evangeliu dela Luc'a c. 12. „Nu te teme turma mica, ca bine a volitu tatalu vstru se ve de voue imperati'a.“ După s. liturgi'a merseram în corpore la șeful districtuale, pre care reverend. dn. vicariu în numele inteligentiei și alu populațiunei districtuale salutandulu 'lu rogă a aduce la cunoscenti'a în tron devotamentulu fililoru acestui districtu, — după aceea merseram cu totii la dn. vicariu, pre care 'lu salută șeful districtuale magn. dn. vice-capitanu și presedintele sedrii Leontinu Luchi, că pre directorele provisoriu alu acestui gimnasiu rogandulu a colucrá într'u înflorirea acestui institutu. La prandiu mare toastă pentru Mai. S'a că protectorele acestui gimnasiu, pentru fundatori, șeful districtuale, profesori și invetiatorii noi alesi scl.

Cu această serbare fă împreunatu și unu balu cu scopu nobilu arangiatu, alu carui venitu érá menitu după parerea mai multora pentru două scopuri, înse fiindu timpul nefavoritoriu precum și alte împregiurari neprevădute nu reșiramu după cum doriamu, astfelu venitul după consensulu inteligentiei noastre, s'a menitu pentru ajutoriea besericei din Demșiusiu.

Venitul preste totu alu balului a fost 47 fl. 50 cr. din care subtragunduse spesele de 28 fl. 32 cr. remane venitu curatu de 19 fl. 18 cr., — la acestu venitu curatu mai adăuse pre deasupra brav'a noastră junime inteligentă din locu încă 5 fl. 70 cr., — cari suscrișulu că casieru alu balului aducundu la cunoscenti'a publică spre a se legitimá, — îi tramete cu post'a de astadi la loculu menitu.

În urma concedetimi dle redactoru a face una oserbatiune în caus'a această unui corespundinte anonim din „Tel. Romanu“ Nr. 82, care pre longa altele ce lea vorbitu mi se pare cu deplin'a convingere, și încerca a arétá, ce erore a fostu ca banii balului s'au menitu pentru beserie'a din Demșiusiu, candu noi suntemu siliti a șerbi din gratia în beserie'a rom.-cat. ne avendu beseriea. — E bine, anonim. corespundinte! Asia dar' de sacrificámu noi astadi 24 fl. 88 cr. pentru beserie'a dia Năsăudu, atunci ne poteamu edificá beseriea unde se servim? —

Știu noi catu de grósa e peliti'a de pe creșii bigotiloru, cari ne au fostu aduncitu în trecut'a letargia. — Se ști dle coresp., ca nu lips'a de bani, ce numai împregiurarile ne au dictatu a ne șerbi cu alta beseriea. Noi avem beseriea vechiă, care reparanduo și până candu vom edificá beserie'a cea nouă, la care e pusu fundamentulu, vom poté șerbi în dens'a, — înse inspectiunea politiana pentru-ca boltitur'a i érá crepata ne opri a șerbi în dens'a. Ce érá se se face? a șerbi sub ceriu? candu unic'a încă beseriea aici rom.-cat. e facuta de mână granitiarésce? În cate locuri s'au imprumutatu cu besericele românii uniti și neuniti mai vertosu înainte de 1852, pre candu și șerbiá la olaltă?! Și aici ne am imprumutatu cu cas'a lui Ddiu în necesitate și până candu ne vom repara beserie'a, cum s'au imprumutatu și respectivii cu a noastră. Éca, ca nu din gratia, ci din îndetorire ne servim, pentru-ca la noi neci poporul nu e atatu de bigotu, cum su în alte locuri și unii inteligenti cá dta D. corespundinte.

Leone Pavelia, prof. gimn.

Publicatiune

de concursu pentru unu opu istoricu, care se va premiá cu 100 de galbeni imperatesci. (Capetu).

Ce se dicu despre luptele, și intrigele, și suferințele cele moderne; — ce despre sacrele încordari de puteri împreunate

*) În presera gimnasiulu, norm'a și opidulu iluminatu, conductu de facile cu musica în onóra Mai. Sale că protectóre gimnasiului, imnul poporulu și cuventari scl. Red.

a le poporului si intielegintiei nóstre pe campulu fapteloru, si alu politicei si literaturii; — ce despre rarulu zelu nationalu ce se manifestéza pre totuindeni, despre desele sacrificie ce intempnamu; despre imposantea atitudine de caracteru ce observamu in tóte partile locuite de romani?!

Romanulu, dloru, cá finiculu s'a ridicatu din mormentulu seu, si-a scuturatu de pre facia cenusi'a rusinei, in carea l'a fostu ingropatu ne-amicii, si-a luatú sborulu seu catra destinulu seu celu inaltu, providentialu, — incetu, cu cumpetu, fara ura si patima, fara frica si sfiála. — Spiritele barbatiloru sei celoru mari, ale martiriloru sei — iau defiptu si pregatitu calea; man'a provedintiei prin mediolocirea barbatiloru sei celoru bravi si credintiosi lu conduce; — elu totu luptandu-se, si totu suferindu, pasiesee inainte pre vediute, pre candu contrarii lui pre vediute repasiescu. Cine va necónosce, cine va cutediá a negá acestu fenomenu minunatu — domniloru!

Ecce-ve in scurtu schitiata acea drama imposanta, ace'a combinatiune manina a provedintiei, carea cu graiu de tunetu striga si anuncia lumii:

„Cumca natiunea romana nu e nimicivera in oriente;

Cumca procesulu deavoltarei si inaltiarei nu se póte impedecá mai multu;

Cumca infflorirea si marirea ei sunt asecurate prin condit'a ei;“ prin urmare:

Cumca contrariiloru ei, vediuti si nevediuti, domestioi si straini, nu li remane, de catu, ca se capituléze inaintea geniului ei, si se-i caute si se-i cultivéze amici'a; in fine

Cumca inaltulu regimu de statu are totu cuventulu si interesulu, si imperativ'a detorintia — de a multiumi acésta brava natiune, de a o sprigini si inaintá in sborulu si lupt'a desvoltamentulu ei, si de a se — radimá pe ea!

In scurtu, onorata adunare, — unu opu literariu, o scriere istorica, carea intemeiata pre adevverulu trecutulu si pre realitatea presintelui nostru, cu argumentele cele impunátore ale logiceii si matematiceii — se redice si se impintine spiritulu si increderea nationale pre de o parte, éra pre de alta parte se arete de desiérte si se le descuragiesee tóte tendintiele cele ne-amice indreptate in contra-ni — unu opu ca acestu-a, o istori'a cum asiú dice a destiniloru, séu a inceputulu, decaderei si renascerei romanismulu in oriente, — scrisa intr'o limb'a catu de populara si usioru de priceputu, intr'unu stilu dulce si melancolicu, acomadata animei romanulu, cu o ortografia catu mai simpla si usióra, tienendu ea cumpen'a intre legile foneticeii si a le etimologiei, — asié credemu ca ar' fi fórté la tempu si de unu folosu si importan-tia enorme.

Asia-dara, domnii mei, ilustr'a familia de M. ve propune prin mine, cá onorat'a adunare generale a Asociatiunei nóstre, in sirulu aptivitatiei sale presente se decreteze a escrie numai de catu concursu pentru unu atare opu istoricu, socotesce cumca cá premiu pentru acelu-a, o suma de un'a suta de galbeni imperatesci ar corespunde, éra apoi spre crutiarea fondulu asociatiunei pentru cele lalte multe lipse ale sale, illust. familia se oteresce a luá ea asuprasi pentru asociatiune, solviera acelei sume.

Dorinti'a acestei familie aru fi, domniloru, cá opulu ce s'a proieptatu, se nu fie pré voluminosu, pentru-ca se nu fatigeze pré multu pre lectori. Totu-si in privinti'a acést'a nu voiesce a merge mai departe de catu a-si esprime parereá, ca opulu acestu-a se se cuprinda numai d'intru unu tomu.

Catra acést'a, dorinti'a acestei familie ar fi, cá opulu acestu-a se fia precatu numai se póte, in tóta privinti'a perfeptu, catu mai deplinu corespundiatoriu ideeii si tientei sale, demnu de a se presentá tuturoru sfereloru lumii cei mari.

Mai de parte, dorinti'a familiei de Mocioni ar fi, ca opulu de care e vorb'a, in partea sa precumpenitóre se se ocupe de tempulu mai nou, de procesulu renascerei nóstre nationale, si anume de luptele, episodele, tendintiele, evenimintele politice, la cari au luatú parte si generatiunea de adi, urmarindu elu cu o critica nepartiala caracteriulu comportarei acelei-a, carele anume de la 1848 incóce, ca unu firu rosíu se protrage prin toti pasii, si tóte misicariile natiunei nóstre.

Asemenea ar fi dorintia, ca — de-si opulu acestu-a va trebui a cuprinde intréga romanimea d'in orientulu Europei, totu-si — fiindu pusetiunea, sórtea, luptele si suferintiele romaniloru d'in Austria — fara indoielea multu mai grele, mai interesante, si importante, — de Istori'a si sórtea acestoru-a se se ocupe elu specialminte.

In fine, dorinti'a ar fi, cá opulu ce se va aflá deplinu corespundiatoriu si se va premiá, se se tiparesca si respandéscu prin onorat'a acésta asociatiune, spre oascigulu moralu

si materialu alu asociatiunei, care cascigu in tóta privintia póte se fia fórté insemnatu, daca magistratur'a acestei Asociatiuni va soi indemná si engagiá pre toti prédemnií membri ai Asociatiunei la cumperarea, respandirea, cetirea si apretiuirea lui.

Concursulu ar' fi cá se se publice de catra onorat'a Asociatiune cu modalitatea usitata in astufelu de casuri. Socotimu ca unu terminu de unu anu de dile nu ar' fi pié multu pentru tem'a de materia si insemnetatea mai susu atinsa; ba credemu, ca daca pana la vinitórea nóstra adunare generala, in ori-ce chipu s'ar' manifestá lips'a, terminulu de unu anu ar' mai poté fi si prolongitu.

Programulu opulu intentionatu credem ca s'a desfasiuratu mai in susu destulu de chiaru; cu tóte acestea ilustratate S'a dlu Andreiu de Mocioni va fi bucurosu paratu a dá tuturoru acelor-a ce voru semti capacitatea si voru avé voi'a de a se apucá de acést'a lucrare, ori-ce desluciri mai de aprópe si a le servi cu unele date si documinte, de acaroru esistintia pré pucini voru fi si sciindu.

Totu DS'a si-reserva pentru cea mai de aprópe adunare generala a face propunerile de lipsa in privinti'a barbatiloru ce voru avé a formá o comisiune din partea Asociatiunei spre a censurá si dejudecá valoarea opuriloru de concursu, si in privinti'a reguleloru de cari voru avé a fi condusi acei censori la functiunea loru.

Asemenea si-reserva domni'a s'a, a face la tempulu seu propunerile recerute si a pune premiele cuvenite pentru traducerea si tiparirea opulu celui premiatu in limbele lumii mari si culte. —

Acéstea din insarcinarea, si in numele, si dupa planulu domniei sale propunendu si desfasiurandu, rogu din parte-mi pre onorat'a adunare, cá incuviintiandu acésta propunere, se binevoiesca a si luá la protocolu, si a insarciná pre onoratu directoratu cu ne 'ntardiat'a ei punere in lucrare. —

Acésta propunere primindu-se de catra adunarea generala in totu cuprinsulu seu cu unanimitate de voturi si pe longa manifestarea celei mai via multiamiri cat'a ilustr'a familia de Mocioni, pe temeulu si in urm'a conclusulu adunarei generali din aceea-si di sub Nrulu 9, subsemnatulu directoratu escrie concursu pentru unu opu istoricu dupa programulu mai susu desfasiuratu, incependu dela 1 Dec. 1864 pe unu anu, cu acelu adausu, ca opurile de concursu curatu si legibilu scrise, si provediute cu o devisa, pe longa o epistola sigilata si provediuta cu aceea-si devisa, si in launtru seu cuprindiendu numele autorulu, se se tramitia catra acestu directoratu.

Data din siedinti'a tienuta in Aradu in 17/29 Oct. 1864, — amesuratu decisulu Nr. 8.

Directoratulu Asociatiunei rom. nationali din Aradu pentru cultur'a poporulu romanu. „C.“

GALITTA. Leopole 7 Noembre. Noua ni se da oca-siune rara de o publica sciri interesante din acésta tíera multu cercata, care inca si astadi se afla standu sub legea martiala éra candu ni se da, obiectulu este mai totudeauna de o natura, carea ne readuce in minte spiritulu seculiloru intunecosii. —

Diurnalele publica dóua cercularie archiepiscopesci fórté curióse, care au trasu asupr'a loru luarea minte a intregulu publicu luminatu Archiepiscopulu romano-catolicu din Leopole adica emise dóua cercularie, dintre care unulu privesce casatoriile amestecate dintre persóne romano-catolice (papistase) si greco-catolice (unite), éra alu doilea suna pentru servitorii si servitórele crestine pe la familia evreesci. —

Spre a intielege acéstea trebuie se permitemu, ca in Galiti'a unde rutenii sunt mai toti greco-catolici, éra polonii romano-catolici, era pana acum datin'a remasa din vechime, cumca pruncii nascuti din asemenea casatorii amestecate, pe temeulu invoieii parintiloru mai totudeauna se crescea numai intr'unulu din cele dóua rituri (dupa scirea nóstra mai totudeauna in celu romanu, cara nu in celu grecescu). De-ci numitulu cerculariu sterge acea datina si indatóra pre parinti, cá pruncii se fia crescuti in confesiunea si ritulu secului, adica feciorii in ritulu tataseu, eara fetitiele in alu mamei loru. Trecerea dela unu ritu la altulu inca este oprita fórté strinsu (precum aceeasi mai fusese oprita) si exceptiune dela acésta regula se póte face numai cu invoieea papii romanu. Numai episcopii potú dispensa, pentru-cá serbatorile si posturile familiiloru amestecate se se tiená numai intr'unu ritu. Toti pruncii aceloru preoti ruteni gr.-catolici, carii tienú preotese rom.-cat., trebuie se fia crescuti numai in ritulu tatalui loru.

Alu doilea cerculariu coprinde, cá preotii romano-cato-

lici se nu deslege pe acei ruteni carii s'aru marturi si la ei de unele pecate, care la ruteni trecu de pecate fórte mari, precum este de es., déca unu crestinu s'ar' tocmi in servitiu pe unu anu intr'egu la oate o familia evrésca. (Dupa „Bot-schafter“ Nr. 308).

Vede ori-cine ca coprinsulu si spiritulu acelu cerclare taia a fundu in viéti'a familiiloru si a concetatiiloru preste totu, era anume celu d'antaiu sémana a fi calculatu si destinatu a molcomi pe partit'a nationala a ruteniloru, cum si a'i da o satisfactiune piesisia pentru cele intemplate in var'a trecuta candu cu escesulu cunoscutu alu seminaristiloru, a infrena totuodata pe partit'a ultramonténa, pentru-cá se nu mérga mai departe cu proselitismulu seu, si a mai da ocaziune la inradacinarea acelei temeri latite si pana acum atatu intre rutenii din Galiti'a si Ungari'a catu si intre o parte mare de romani, cumca scopulu invederatu alu ultramontaniloru ar' fi a desfiintia ritulu grecescu cu totulu si a substitui in loculu lui pre celu latinescu impreuna cu limb'a latina si cu tóte datinele latinesci, ceea ce ultramontanii credu ca aru poté introduce atatu mai usioru, cu catu clerulu grecescu si a deformatu clasiculu si frumosulu seu ritu in multe moduri, falsificandu pe alocurea pana si ritualulu (molitveniculu), séu adaugundu unele „obiceiuri,“ care nu 'si au neoi unu temeniu in istori'a ritului besericeii, ci sunt introduse numai spre a specula cu ele.

Se 'si iè sam'a ori-cine, cá se nu sémene ventu, pentru-ca va secera de siguru furtuna, precum dice unulu dintre profeti. Au trecut acelea timpuri, in care cu rituri se subjuga tieri si imperatii, au trecut pentru totudeauna.

De altumintrea ne luamu voia cá de incheiare a recommenda cu totuadinsulu locuitoriloru din Blasiu, Oradi'a, Gherla, Lugosiu, Muncaci etc. cá se 'si castige cerculariulu archiepiscopului polonescu din Leopole si se lu citésca ou tóta luarea a minte. Eara mai de parte déca ne-ar' erta legile de astadi ale presei, amu recommenda tuturoru romaniloru uniti si neuniti, carii se mai afla in acea nefericita parere, cá si cum in scórti'a numai a credintiei s'ar' mai poté pastra credintia, cá si cum prin rivalitati maiestrite prin calumnii si minciuni ticalóse inegritóre unii pre altii s'ar' mai poté realisa cunoscutulu divide et impera, se 'si ia pré bine sam'a ce facu, se 'si deschida odata ochii, se caute asupr'a Principatoru romanesci si asupr'a Greciei pentru-cá se védia tóte cate se intempla acolo. Monachismulu se desfiintéasa, monastirile se prefacu in scóle, spitale si casarme, multimea de beserice incepu a remané góle, eara unele parasite cu totulu cadu in ruinele loru; ati vedutu ca se atacá pana si a sieptea taina asia precum o esplica clerulu, in fiinti'a ei, pentru-ca se introduse casatori'a civila dupa modelulu din Franci'a si dupacum e recunoscuta de beserica galicana in mani'a tuturoru popiloru si a patriarchiloru. Eata urmarile jucariei indelungate cu ritulu, ou legea si disciplin'a besericesca chiaru prin firescii ei aparatori. Si credeti ca clerulu de acolo se mai opune? Nimicu; indiferentismulu ocupá loculu fanaticismulu maiestritu de mai nainte. Si pentru-ce asia? Pentru-ca acum nu mai este alegerea intre gr.-ortodocsu si rom.-catolicu, intre unitu si neunitu, intre ritu latinescu si ritu grecescu, ci — precum am spus'o mai adesea unoru archierei in conversatiuni private, alegerea mai romase acolo inca numai intre relegea positiva si intre rationalismu.

Eara intr'aceea ómenii se cërta pentru ferdel'a de papusiciu si pentru parastasulu dela morti! —

Cronica esterna.

Telegramu. Bucuresci 12 Noembre, 2 óre 24 min. Domnulu a datu unei companii englese concessiunea pentru constructiunea de 16 poduri de feru preste riurile mai mari. Aceleasi sunt a se termina in restimpu de trei ani.

„Monitorulu“ mai publica dóua legi, un'a pentru instructiunea publica oblegatóre, eara alt'a pentru codicele penalu.

„Buc.“ Sunt multi catolici in Romani'a de peste Milcovu, cari, ne avendu preotii loru, se afla totudeauna, din interesulu cultului divin, sub presiunea unui strainismu totudeauna vecsatóre simtimentelor loru cele mai intime de nationalitate si de patria.

Lips'a de preotu romanu catolicu nu slabia de locu credintiele romaniloru catolici si nu-i atragea neoi-decum la cul-

tulu ortodocsu; era déra o parasire fara chibzoire si fara tianta.

Cine nu cunósce satele intregi de catolici, chiar' din Ilfov, cari vinu pana in marginile Bucuresciloru, a caroru viéti'a difere cu totulu da compatriotiloru loru si ale caroru simpatie se lupta preotii si misionarii catolici se le dea intr'o alta directiune? Cine nu cunósce tirani'a pastorului dela satulu popescii si la care bietii romani sunt obligati se stea subjugati, pentru-ca pastorele loru nu se póte inlocui printr'unu pastore de sangele loru?

D. ministru actuale alu cultelor, observandu ca, din di in di, sub preteostulu cultului si sub influentia directa si intima a preotiloru straini, in romanii catolici se recesce romanismulu, a chibzuitu infintiarea unui seminaru micu catolicu pe longa episcopi'a catolica din Iassi, si a supusu consiliulu de ministri in siedinti'a din 16 curinte unu regulamentu privitoriu la acésta, care in urm'a incuviintiarii consiliulu, a primitu inalta aprobare prin decretulu cu data 20 Oct.

Dela fruntaria 15 Noembre. (Pentru oalile ferate moldavo-romanesce). Dvóstra sciti ca inca pre candu camer'a legislativa a Romaniei se aflá in activitatea s'a, se dedesera dóua concessiuni de oali ferate si anume un'a pentru tier'a romanésca, eara alt'a pentru Moldov'a, amendóua la cate o societate englesésca. Anume societatea lui Ward era datóre cá se si incépa in Septembrie a. c., eara din contr'a ea avea se pérda ocaziunea de 300 mii franci, pe care o depusese la incheierea contractului cu statulu romanesc. Intr'aceea sciti si atata, ca crisa finantiala in piatile de bani ale Angliei si ale Franciei erupse intr'unu modu spaimantatoru eara scontulu de politie se sui pana la 9 si 10 0/0. Respectivele societati venira prin acea crisa in confusiune cumplita. Ce era se faca, cá se ridice bani mai eftini spre a se apuca de lucru in Romani'a? Se astepte? Era inse oblegate prin contractu. In acestea impregiurari ele isi tramisera plenipotentii loru la Bucuresci spre a tracta diu nou cu regimulu romanesc. Dupa o petrecere de o luna si mai bine a acelu englesi in capitala ni se spune acum, ca rezultatulu negociarii ar' fi, cá deocamdata se se faca numai liniile Giurgiu-Bucuresci si Galati-Ocn'a (spre Oituzu), eara in locu de 73/4 0/0 se li se dè garanti'a statului pentru unu venitu de 8 1/2 0/0, numai cá se se faca odata ceva.

Novissimu. In 14/11 la 11 óre deschiderea Solenna a Senatulu imperiale o facu Mai. sa Imperatulu. In cuventulu de tronu, apromite Mai. sa proiecte de legi pentru inlesnirea si miciorarea contributiunei personale precum si privitorie la drumulu de feru in Ardealu. Cu relatiunile esterne: bine pace. Se spera, ca in provinciile orientale — petutindenii — ér' se va poté incepe activitatea constitutionala.

In Itali'a bandele se totu arata pe teritoriulu venetianu, si se in frunta oate odata si cu trupele ce le venéza.

Nr. 30781—1864.

CONCURSU.

La institutulu politechnicu c. r. din Vien'a au devenitu vacante unu stipendiu de 210 fl. pe anu aplacidutu din fundulu comerciale ardelescu, — spre conferirea stipendiulu acestuia se scrie prin acest'a concursu, cu acelu adausu, ca competitorii cererile loru bine documentate sele substerna pana in 15 Decembre 1864 prin autoritatile competente la acestu guberniu accludendu cereriloru sale si unu reversu, in puterea caruia se oblega, ca in casu ce ar' castiga acelu stipendiu dupa finiria cursulu respectivu voru servi in Ardealu séu voru plati inde-reptu stipendiulu.

Sabiu in 2 Noembre 1864.

3—3

Dela gubernulu regiu transilvanu.

Cursurile la bursa in 14. Noembre 1864 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 53 cr. v.
Augsburg	—	—	115 „ 75 „
London	—	—	115 „ 75 „
Imprumutulu nationalu	—	—	80 „ 40 „
Obligatiile metalice vechi de 5 0/0	—	—	71 „ 50 „
Actiile bancului	—	—	783 „ — „
„ creditului	—	—	179 „ 10 „

Obligatii desarcinarii pamentulu in 11. Noembre 1864:
Bani 71.50 — Marfa 72.—